

Co je to tón a jak ho poznáme?

základem hudby je **ZVUK**.. Zvukem nazýváme všechno, co slyšíme. Vzniká chvěním různých těles, kapalin a plynů.

Rozdělení zvuků:

nehudební = veškeré hluky, šramoty atd., vznikají nepravidelným chvěním těles

hudební = tóny, vznikají pravidelným chvěním těles

Každý zvuk, který považujeme za tón (=hudební zvuk), musí mít **4 základní vlastnosti**:

VÝŠKA – závisí na tom, kolik kmitů udělá těleso za vteřinu. Čím více kmitů, tím vzniká vyšší tón. Jednotkou pro měření kmitočtu je Hertz (1Hz). V notách zaznamenáváme pomocí **not**.

SÍLA – se řídí podle toho, do jaké šíře se těleso rozechvívá, tato šíře se nazývá rozkmit tělesa (amplituda). Jednotkou pro měření rozkmitu tělesa – hluku, který vydává, je 1dB (decibel). V notách sílu tónu zaznamenáváme pomocí **dynamiky**

DĚLKA – závisí na tom, jak dlouho se těleso chvěje. V notách zaznamenáváme délku tónu pomocí **rytmu**.

BARVA – je dána druhem hudebního nástroje. V notách jsou vyznačeny **zkratky nástrojů**

Něco navíc:

když hraje víc nástrojů společně, musí být naladěny stejně. Proto se ustanovilo, že orchestr se ladí na tónu a^1 = komorní „a“ (=440Hz). Toto komorní „a“ v orchestru určuje hoboj. Důvod? Hoboj je nástroj, který se těžko přiladuje k ostatním – strojky mají vyrobené na určitou výšku. Pokud v orchestru hraje ještě klavír, ladí se celý orchestr samozřejmě podle klavíru.

Tónová soustava

Tónová soustava obsahuje celkem 9 oktáv:

nejvyšší tóny:	pětičárkovaná oktáva	c⁵ d⁵ e⁵ f⁵ g⁵ a⁵ h⁵
	čtyřčárkovaná oktáva	c ⁴ d ⁴ e ⁴ f ⁴ g ⁴ a ⁴ h ⁴
	tříčárkovaná oktáva	c ³ d ³ e ³ f ³ g ³ a ³ h ³
	dvoučárkovaná oktáva	c ² d ² e ² f ² g ² a ² h ²
střední tóny:	jednočárkovaná oktáva	c¹ d¹ e¹ f¹ g¹ a¹ h¹
	malá oktáva	c d e f g a h
	velká oktáva	C D E F G A H
	kontra oktáva	C ₁ D ₁ E ₁ F ₁ G ₁ A ₁ H ₁
nejhlubší tóny:	subkontra oktáva	C₂ D₂ E₂ F₂ G₂ A₂ H₂

Všechny tóny v hudbě jsou přehledně uspořádány podle svých výšek do **TÓNOVÉ SOUSTAVY**

Základem naší soustavy je 7 tónů, které se neustále opakují.

c d e f g a h

Aby byla tónová soustava přehledná, dělíme ji na úseky vymezené vždy dvěma tóny stejného názvu. Těmto úsekům říkáme **oktáva**. Tóny v každé oktávě se jmenují stejně, rozdíl je v tom, zda jsou použita malá nebo velká písmena a jaké mají číselné označení.

Tip pro Vás!

Každý hudební nástroj má určitý tónový rozsah. Žádný hudební nástroj neumí zahrát kompletně celou tónovou soustavu. Vyznačte si ve výše uvedené tabulce, jaký tónový rozsah má Váš nástroj.

hudebnílekce

Zápis not – notová osnova, klíče

K zapisování tónů používáme noty. Části noty jsou **hlavička**, **nožička**, **praporek**, **trámec**. Délku noty označujeme jejím tvarem (více v kapitole o délkách not), výška noty záleží na tom, kde leží hlavička noty. K zápisu not používáme **NOTOVOU OSNOVU**. Má celkem 5 linek a 4 mezery. Dle potřeby zapisujeme noty také na **pomocné linky** nad nebo pod notovou osnovu. Linky i mezery se vždy počítají zdola. Např. řekneme-li, že nota leží ve 4. mezeře, tak myslíme 4. mezeru odspoda.

F G A H c d e f g a h c¹ d¹ e¹ f¹ g¹ a¹ h¹ c² d² e² f² g² a² h² c³

Abychom mohli notu v notové osnově správně určit, je zapotřebí použít na začátku osnovy **KLÍČ**. Podle klíče a noty, kterou klíč určuje, se řídí umístění a pojmenování ostatních not tónové řady.

K zapsání not používáme tyto 4 klíče:

G klíč houslový, jehož začátek na druhé lince určuje polohu noty g₁

F klíč basový, jehož začátek na čtvrté lince určuje polohu noty f

C klíč altový, jehož střed na třetí lince určuje polohu noty c₁

C klíč tenorový, jehož střed na čtvrté lince určuje polohu noty c₁

Zjistěte, v jakém klíči hraje Váš hudební nástroj. Budete vědět, který klíč je pro vás nejdůležitější.